

Rechters: Euthanasiewet in strijd met grondwet

[Achtergrond](#) - 26 februari 2020 - Auteur: Marja Verburg

De Duitse euthanasieparagraaf 217 is in strijd met de grondwet. Dat heeft het Constitutioneel Hof woensdag bepaald. De hoogste Duitse rechtbank heeft de paragraaf nietig verklaard. De rechters bogen zich daarover omdat artsen, ernstig zieke patiënten en euthanasieverenigingen ertegen hadden geklaagd.

De Duitse euthanasiewet uit 2015 druist in tegen het in de grondwet vastgelegde persoonlijkheidsrecht van mensen. Daaronder valt ook het recht om zelf te bepalen wanneer je sterft, [verklaarde Andreas Voßkuhle](#), rechter van het Bundesverfassungsgericht in Karlsruhe, woensdagochtend. De betreffende [paragraaf 217](#) maakte hulp bij het sterven vrijwel onmogelijk, zei hij.

De vrijheid om zelf te bepalen wanneer je sterft, omvat ook het recht om daarbij gebruik te maken van hulp van anderen, aldus het Constitutioneel Hof. Daarmee vervalt de omstreden formulering uit paragraaf 217 dat 'georganiseerde, op herhaling gerichte' hulp bij zelfdoding verboden is. Het idee daarachter was te voorkomen dat euthanasie een "service-aanbod van de gezondheidszorg" zou worden, zoals het in 2015 in de Bondsdag werd geformuleerd.

Gevangenisstraf

Artsen mochten patiënten alleen in individuele gevallen helpen met sterven. Maar wanneer was hun hulp individueel en wanneer maakten ze zich schuldig aan 'georganiseerde, op herhaling gerichte' *Sterbehilfe*? Veel artsen waren van het begin af aan tegen de wet omdat hun rechtspositie daarin onduidelijk was. Zij mogen met de uitspraak van het Hof patiënten voortaan wel helpen als die willen sterven. Eerder riskeerden ze een gevangenisstraf van maximaal drie jaar of een boete. Anders dan in Nederland mogen artsen in Duitsland niet zelf dodelijke middelen aan patiënten toedienen. Dat is vastgelegd in [paragraaf 216](#) en dat blijft zo. Ze mogen - net als familieleden en andere naasten - alleen de middelen aanreiken. De patiënt moet die zelf innemen.

Euthanasieverenigingen klaagden tegen de wet omdat die het hen onmogelijk maakte hun werk in Duitsland te doen. Ook zij hebben gelijk gekregen van de rechter. Omdat paragraaf 217 nu niet meer geldig is, vervalt de beperking voor

deze organisaties.

'Gevaar van georganiseerd aanbod'

De nu nietig verklaarde wet kwam in 2015 [na maandenlange debatten in de Bondsdag](#) tot stand. Passieve euthanasie - bijvoorbeeld het afbreken van een behandeling - was al langer toegestaan. Maar actieve hulp was en bleef omstreden. In emotionele discussies kwamen de Bondsdagleden tot de conclusie dat euthanasieverenigingen in Duitsland hun werk niet meer mochten doen en artsen dus alleen als het niet georganiseerd en op herhaling gericht (*geschäftsmäßig* is de Duitse term) was.

Een deel van de parlementariërs zag een "groot gevaar" in een georganiseerd aanbod van euthanasie, dat "vooral oude en zieke mensen die anderen niet tot last willen zijn, onder druk zet om hun leven met hulp van anderen voortijdig te beëindigen", schreven zij in een gezamenlijke brief in aanloop naar de stemming in de Bondsdag in 2015.

Overigens wordt in Duitsland het woord euthanasie niet gebruikt: dat wordt te veel geassocieerd met de moord op honderdduizenden gehandicapten en geesteszieken door de nazi's. Duitsers spreken daarom van *Sterbehilfe*.

Recht om te sterven in elke levensfase

Volgens het Constitutioneel Hof bestaat het recht om zelf te bepalen wanneer je sterft in elke levensfase en is niet afhankelijk van de vraag of je ongeneeslijk ziek bent. We kunnen de beslissing van iemand om een einde aan zijn leven te maken betreuren, aldus Voßkuhle, "we mogen alles proberen om hem op andere gedachten te brengen, maar we moeten zijn vrije beslissing in laatste instantie accepteren".

Het Hof verklaarde bij zijn uitspraak dat er geen recht op hulp bij zelfdoding bestaat. Artsen kunnen dus niet worden verplicht die hulp te bieden. Daarnaast is het de wetgever toegestaan maatregelen te nemen om suïcide te voorkomen en het aanbod van palliatieve zorg uit te breiden. De overheid kan bijvoorbeeld mensen die willen sterven verplichten advies in te winnen of een bedenktijd in acht te nemen. Ze mag ook euthanasieverenigingen verbieden als die bijvoorbeeld druk op patiënten zouden uitoefenen.

Artsen opgelucht

Artsen hebben opgelucht gereageerd op de uitspraak. "Dit zal veel veranderen", zei een van hen tegen [Der Spiegel](#). Voor hen is belangrijk dat ze nu niet meer door het wetboek van strafrecht worden bedreigd. Ze kunnen nu volgens hun eigen geweten handelen, reageerde een andere arts. De Duitse regering wil het

oordeel eerst bestuderen, liet regeringswoordvoerder Steffen Seibert weten. Daarna kan over mogelijke maatregelen worden besloten. Het ministerie van Gezondheid onderzoekt of de uitspraak gevolgen heeft voor verschillende instanties die onder zijn bevoegdheid vallen.

Verschillende politici, onder wie oud-minister van Gezondheid Hermann Grohe (CDU), kerkelijke instanties en patiëntenorganisaties betreuren het oordeel. Zij vrezen een "normalisering van zelfdoding als behandelingsoptie" en dat oude of zieke mensen zich onder druk gezet kunnen voelen om hun leven te beëindigen.

Verstrekking medicijnen

In de discussie over *Sterbehilfe* speelde in Duitsland de afgelopen periode ook een rol dat het voor ernstig zieke patiënten in Duitsland moeilijk is om zelf aan medicijnen te komen waarmee ze een einde aan hun leven kunnen maken. Minister Spahn (CDU) van Gezondheid [blokkeert](#) de verstrekking van zulke medicijnen, bleek vorig jaar, en gaat daarmee in tegen een besluit van de hoogste Duitse bestuursrechtbank.

De SPD in de Bondsdag eist nu van Spahn dat hij zijn weerstand tegen die medicijnverstrekking opgeeft. Het oordeel van het Constitutioneel Hof verplicht de minister voor rechtszekerheid te zorgen, aldus SPD-parlementariër Bärbel Bas. "Ernstig zieke patiënten die zelf hun leven willen beëindigen, mogen niet alleen worden gelaten."

Een meerderheid van de Duitsers, 81 procent, vindt dat artsen niet mogen worden gestraft als ze ernstig zieke patiënten helpen met sterven. Dat blijkt uit een [peiling](#) van onderzoeksbureau infratest dimap. Tweederde, 67 procent van de ondervraagden, sprak zich tegen paragraaf 217 uit.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/35772/rechters-euthanasiewet-in-strijd-met-grondwet>